

Goran KALOGJERA

BORISLAV PAVLOVSKI:

*Pronađena riječ: antologija suvremene
makedonske poezije, Zagreb: h.d.p., 2023.*

Antologije su nužnost. U bilo kojoj književnosti, pa tako i u hrvatskoj i makedonskoj. Prva dvojezična antologija suvremene makedonske poezije (Antologija na savremena makedonska poezija), tiskana je u izdanju izdavačke kuće August Cesarec, u Zagrebu 1979. Priređivači su bili Petar Kepeski, profesor zagrebačke makedonistike i književnik Branislav Glumac. Izbor pjesama i prepjeve uglavnom je napravio profesor Petar Kepeski, nešto manje Branislav Glumac. Izdavanje ove Antologije značilo je ponovno, nakon dugog vremena, sagledati u cjelini, uz naravno najbolje estetske kriterije, sve ono što je mlada makedonska lirika stvorila od 1994. godine pa nadalje. Ova je Antologija dugo vremena bila bitan pokazatelj studentima nekadašnje „jugoslavistike“ o umjetničkim dosezima makedonskih pjesnika, koji su kroz nekoliko generacija stasali i stvorili „makedonsku pjesničku školu“.

Pogovor prof. Kepeskog, pisan s književno povijesnog i teorijskog aspekta sagledava sve kušnje koje su makedonski pjesnici prebrodili i u konačnosti potvrdili pjesničku moć makedonskog jezika. Izbor je išao od onih „klasika“, poput Slavka Janevskog, Blaže Koneskog, Aco Šopova, Gane Todorovskog, Mateje Matevskog, Ante Popovskog, do onih mlađih, koji su danas klasici makedonske poezije, poput Mihaila Rendžova, Jovana Kotevskog, Radovana Pavlovskog, Atanasa Vangelova, Svetlane Hristove – Jocić Katice Čulavkove i drugih. U to je vrijeme, dakle u vrijeme objavljivanja ove Antologije, 1979., Borislav Pavlovski bio asistent na Katedri za makedonski jezik i književnost, pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje iz ruku Petra Kepeskog dobio prvu Antologiju s riječima: nadam se da ćete i Vi Borise jednom napraviti nešto slično.

Pavlovski se u međuvremenu, kao novi voditelj Katedre za makedonski jezik i književnost, uz svoj predavački i znanstveni rad započeo baviti prevođenjem makedonskih književnih djela s makedonskog na hrvatski književni jezik. U vrijeme, nakon devedesetih, kada zamiru makedonističke katedre u Osijeku, Zadru u Rijeci, Pavlovski radi izuzetan posao; svojim prevodilačkim radom iz godine u godinu predstavlja hrvatskoj čitalačkoj publici ono najbolje s područja makedonske drame, romana, novele poezije. Ulazak Borislava Pavlovskog u krug hrvatskih prevoditelja značio je izuzetan kulturološki i umjetnički čin, jer prevođenje je umjetnost, pogotovo ako i sam prevoditelj ima istančan senzibilitet za prepjeve stihova.

Koliko je meni poznato, (jer ga pratim kao kolegu po struci), Boris Pavlovski je preveo dramske tekstove Pod piramidom, Divlje meso, Djed Mraz i kod nas, Bure baruta, Olovo na jastuku, Genetika pasa, Svetica u tami, ...romane Pirika, Ravna zemlja, Bijelo ciganče, Razgovor sa Spinozom, Hrapeško, Pupak svijeta, kao i brojne knjige poezije.

Njegova Antologija PRONAĐENA RIJEČ, izuzetan je primjer umjetničkog prepjeva, izbora i u konačnosti predgovora koji je mala studija o nastanku i razvojnom putu makedonske poezije. Komparirajući ove dvije antologije, (Kepeski Glumac – Pavlovski), mora se priznati da je Pavlovski otišao mnogo dalje. Dao je dovoljno mjesta velikanima i rodonačelnicima makedonske poezije, poput Slavka Janevskog, Blaže Koneskog, Aco Šopova, Matije Matevskog, Gane Todorovskog, Ante Popovskog, Jovana Koteskog, ali je otvorio „prozore“ i „prostore“, mlađim makedonskim pjesničkim snagama, od kojih su mnogi već poznati u Hrvatskoj. Tako u njegovom odabiru svoja mjesta nalaze Lidija Dimkovska, Nikola Madžirov, Vladimir Martinovski, Dimitar Arnaudov, Andrej Asadi, Iva Damjanovski, Istok Ulčar i Viktorija Angelovska.

Iščitavajući Antologiju „Pronađena riječ“, zgotovljenu, pripremljenu, prevedenu i prepjevanu od Borislava Pavlovskog, čitatelj će u Hrvatskoj dobiti vrlo pregledan uvid u ono što je makedonska poezija bila u svojim počecima i što je danas. Borislav Pavlovski je svoj posao antologičara napravio najbolje što je mogao, koristeći pritom svoje izuzetno poznavanje makedonske lirike, kao i njen književno povijesni razvoj. Odabir pjesama mu je „majstorski“, odabrane pjesme u njegovom prepjevu ne gube ništa od svojih originala, dapače izvrsno su inkorporirane u hrvatski književni jezik. Pavlovski je u Antologiji uveo neke reprezentativne pjesme u prozi (Blaže Koneski, Vlada

Urošević, Bogumil Đuzel, Ivan Čapovski, Liljana Dirjan), ali i kratke lirske proze Venka Andonovskog iz njegove knjige Priče o ludilu, da bi uvjerio čitatelje koliko se i one uklapaju u pjesništvo. U Antologiji su zastupljene brojne žene pjesnikinje, (Danica Ručigaj, Svetlana Hristova–Jocić, Gordana Mihailova Bošnjakoska, Katica Čulavkova, Vesna Acevska, Ljiljana Dirjan, Vera Čejkovska, Lidija Dimkovska, Viktorija Angelovska), što je ako se uzme u obzir da je u Antologiji zastupljeno 40 autora, zavidna prisutnost ženskog pjesničkog pera. Svoj antologičarski posao Boris Pavlovski započinje s magom makedonske književnosti Slavkom Janevskim (1920-2000), da bi ga završio Viktorijom Angelovskom (2002), zaokruživši na taj način stoljetni ciklus razvoja suvremene makedonske poezije.